

12. Діхтієвський В. П. Захист прав, свобод та законних інтересів громадян України у процесі здійснення правоохоронної діяльності: монографія; за заг. ред. д.ю.н., проф. В. П. Діхтієвського. Донецьк: Видавництво «Ноулідж» (донецьке відділення), 2009. 219 с.

13. Бойчук М. І. Дискреційні повноваження органів внутрішніх справ: права природа та умови ефективного застосування. URL: <http://radnuk.info/statti/565-pranoohog/15149-2011-0121-08-28-26.html>.

14. Резнік О.М. Компетенція та повноваження правоохоронних органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Вип. 2. Т. 1. С. 181-184.

15. Додідження потенційних впливів Законопроекту No 3196-д на розвиток онлайн-простору в Україні. ГО «Інтерньюз-Україна», 2021, 50 с.

16. Експертне дослідження законопроектів у рамках методології Індексу регулювання онлайн-простору. ГО «Інтерньюз-Україна», 2021. URL: <https://drive.google.com/file/d/1BAhZR5nKjujLI0QaVi0K3docMCnTu0rC/view>.

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2022.2.16>

МАСЛОВ О.І.

ПРИНЦИПИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ЗАКОННОСТІ ЯК ЗАГАЛЬНО ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

THE PRINCIPLES OF THE RULE OF LAW AND LEGALITY AS GENERAL LEGAL PRINCIPLES OF THE ADMINISTRATIVE ACTIVITIES OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Актуальність статті полягає в тому, що загально правові принципи здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України характеризуються певною універсальністю, на відміну від інших двох суміжних видів принципів виділених серед різноманітності перших (за сферою поширення) – галузевих (організаційно-функціональних) та міжгалузевих. Серед загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України базовими є принцип верховенства права та принцип законності, адже у своїй діяльності, у тому числі адміністративній, працівники Національної поліції повинні діяти, у першу чергу керуючись цими принципами, дотримуючись пріоритету прав людини перед будь-якими іншими цінностями. Метою статті є дослідження принципів верховенства права та законності як загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України. Зроблено висновок, що загально правові принципи адміністративної діяльності Національної поліції України уособлюють концептуальні вихідні положення, які встановлюють основні правила і сутність її організації та функціонування. Реальне покладення в основу адміністративної діяльності Національної поліції України загально правових принципів, сприятиме розбудові України як правової держави та побудові в Україні інституту сучасної європейської поліції. Аналіз теоретичних поглядів вчених та нормативно-правових актів України привів до висновку, що загально правові принципи адміністративної діяльності Національної поліції України включають такі принципи як: пріоритету

прав і свобод людини, поваги до їх честі та гідності, верховенства права, законності, рівності громадян перед законом, обмеження зворотної дії законів, поєднання підконтрольності та підзвітності, поєднання переконання та примусу, гуманізму, справедливості, визначеності. Наголошено, що серед загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України є принципи верховенства права та законності, адже у своїй діяльності, у тому числі адміністративній, працівники Національної поліції повинні діяти, у першу чергу керуючись цими засадами, дотримуючись пріоритету прав людини перед будь-якими іншими цінностями.

Ключові слова: *принцип, законність, верховенство права, публічні відносини, адміністративна діяльність.*

The relevance of the article lies in the fact that the general legal principles of the implementation of the administrative activities of the National Police of Ukraine are characterized by a certain universality, in contrast to the other two adjacent types of principles highlighted among the diversity of the first (by the scope of distribution) – sectoral (organizational-functional) and interdisciplinary. Among the general legal principles of the administrative activity of the National Police of Ukraine, the principle of the rule of law and the principle of legality are basic, because in their activities, including administrative, the employees of the National Police must act, first of all, guided by these principles, respecting the priority of human rights over any others values The purpose of the article is to study the principles of the rule of law and legality as general legal principles of the administrative activity of the National Police of Ukraine. It was concluded that the general legal principles of the administrative activity of the National Police of Ukraine embody the conceptual initial provisions that establish the basic rules and essence of its organization and functioning. Real establishment of general legal principles as the basis of the administrative activity of the National Police of Ukraine will contribute to the development of Ukraine as a legal state and the construction of a modern European police institute in Ukraine. The analysis of the theoretical views of scientists and normative legal acts of Ukraine led to the conclusion that the general legal principles of the administrative activity of the National Police of Ukraine include such principles as: the priority of human rights and freedoms, respect for their honor and dignity, the rule of law, legality, equality of citizens before the law, limitation of retroactive effect of laws, combination of control and accountability, combination of persuasion and coercion, humanism, justice, certainty. It was emphasized that among the general legal principles of the administrative activity of the National Police of Ukraine are the principles of the rule of law and legality, because in their activities, including administrative, the employees of the National Police must act, first of all, guided by these principles, respecting the priority of human rights over any other values.

Key words: *principle, legality, rule of law, public relations, administrative activity.*

Вступ. Загально правові принципи здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України характеризуються певною універсальністю, на відміну від інших двох суміжних видів принципів виділених серед різноманітності перших (за сферою поширення) – галузевих (організаційно-функціональних) та міжгалузевих.

Серед загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України базовими є принцип верховенства права та принцип законності, адже у своїй діяльності, у тому числі адміністративній, працівники Національної поліції повинні діяти, у першу чергу керуючись цими принципами, дотримуючись пріоритету прав людини перед будь-якими іншими цінностями.

Аналізуючи погляди попередників, предметом наукових інтересів яких було дослідження вищевказаних принципів, нами встановлено, що науковці дотримуються приблизно схожої думки, а саме, що запорукою їх реалізації є дії всіх суб'єктів правовідносин виключно у правовому полі, відповідно до норм чинного законодавства. При невиконанні вимог принципів верховенства права та законності, залежно від ступеня суспільної небезпечності, діяння може тягти за собою кримінальну, адміністративну, матеріальну чи дисциплінарну відповідальність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто відзначити, що загальним питанням принципів діяльності та адміністративної діяльності органів та підрозділів НПУ приділяли увагу такі вчені як: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, І. П. Голосніченко, О. Ю. Дрозд, О. М. Музичук, Є. Ю. Соболь, Л. В. Сорока, К. В. Шкарупа та інші.

Проте, незважаючи на значну кількість наукових здобутків із зазначеної тематики, у адміністративно-правовій науці відсутні комплексні наукові дослідження, присвячені принципам адміністративної діяльності НПУ. Вказане, безумовно, є прогалиною як на теоретичному, так й практичному рівнях.

Саме тому **метою** статті є дослідження принципів верховенства права та законності як загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Сутність загально правових принципів в юридичній науці переважно визначається однаково, зокрема А. М. Колодій зазначає, що «сам термін «загальні принципи права» у його широкому значенні пов'язують із тими основоположними ідеями та фундаментальними засадами, які випливають із категорій справедливості і свободи та в цілому відображають сутність права» [1, с. 138].

Науковець А. М. Колодій вважає, що юридичні принципи мають усі властивості й функції права, що означає вони є самостійною юридичною категорією, тобто мають ознаки, що відокремлюють їх від усіх інших 92, с. 138].

Принципи займають пріоритетне місце у категоріально-понятійному апараті юриспруденції, адже, як влучно підкреслює М. М. Вопленко, саме принципи пронизують всю правову систему, орієнтуючи її розвиток на найбільш цінні ідеали [2, с. 36], зокрема демократію, гуманізм і соціальний прогрес [3, с. 66]. При цьому принципами права можуть стати лише такі ідеї, які знайшли своє відображення у правовій нормі [4, с. 37], тобто ті, які повинні обов'язково фіксуватися у законодавчих актах у вигляді певних нормативних приписів. У протилежному випадку «ідея» або «гасло» так і залишаться частиною суспільної правосвідомості, правової ідеології, культури тощо [5, с. 150].

Науковець О. В. Старчук наголошує, що «практично всі науковці сходяться на тому, що принципи права – це такі засадничі ідеї права, які визначають зміст і спрямованість його норм і характеризуються системністю, взаємо узгодженістю, загальнообов'язковістю, універсальністю, стабільністю, предметною визначеністю, загально значущістю й регулятивністю» [6, с. 42].

Таким чином, загальні принципи буквально пронизують право та його систему, поширюються на всі без виключення юридичні галузі та інститути, вони є загальноприйнятими в світі та визначаються як на національному так і на міжнародному рівнях, а їх змістом є «фундаментальні правові принципи, які є передумовою функціонування правопорядку і є спільними для всіх галузей права. Надзвичайно широкий спектр принципів, які використовуються як на практиці, так і в доктринальних дослідженнях, зумовлює необхідність дослідження принципів права, що по суті є механізмом заповнення прогалин галузевих принципів права, та допомагає використовувати принципи права для вирішення проблемних питань правозастосовної діяльності» [7, с. 32]. Тому, не дивно, що такі принципи відбивають головні суспільні цінності відображені в правах людини [8, с. 37]: справедливість, демократичні засади та цінності, гуманізм, гласність, недоторканість (як самої особи так і її приватної власності) [9, с. 66-67].

Загальні принципи поширюються на всі галузі та інститути права. Вони надають правопорядку необхідний аксіологічний вимір, указуючи на цінності, які визначають право в цілому [10, с. 39].

Загальні принципи формують підвалини не тільки тлумачення та реалізації норм права, а й самого процесу нормо творчості, є відзеркаленням основоположних принципів, на основі яких вони забезпечують єдність права.

Таким чином, принципи адміністративної діяльності Національної поліції України містять у собі керівні й основні положення, що концентрують та об'єктивно виражають інтереси й потреби громадян і держави на сучасному етапі розвитку життєдіяльності суспільства щодо забезпечення й охорони їх прав, свобод та інтересів у публічно-правовій сфері; виконують функцію загально нормативного орієнтира для здійснення всіх напрямів поліцейської діяльності та спрямовуються на вдосконалення та підвищення ефективності такої діяльності.

Автор Б. В. Семерей також звертає увагу на те, що правові принципи діяльності поліції – це безумовні вимоги, закріплені у нормативно-правових актах, які випливають безпосередньо зі змісту відповідних правових норм та є обов'язковими для виконання. Правові принципи діяльності поліції закріплено в Конституції України, Законі України «Про Національну поліцію» та в інших нормативно-правових актах, які регламентують її діяльність [11, с. 7].

Беручи до уваги юридичну природу загально правових принципів, як родового поняття його окремого виду – загальних принципів здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України, останні ми визначаємо як фундаментальні засади на основі яких функціонує вказана сфера. Такі фундаментальні засади на національному рівні закріплюються в провідному нормативно-правовому акті держави, тобто її Основному законі.

Проаналізувавши положення Конституції України можемо виділити такі принципи здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України: *принципи пріоритету прав і свобод людини, поваги до їх честі та гідності* (ст. 3); *принцип верховенства права* (ст. 8); *принцип законності* (ч. 2 ст. 19, ч. 2 ст. 131-2); *принцип рівності громадян перед законом* (ст. 24); *принцип обмеження зворотної дії законів* (ст. 58) [12].

Також, серед базових загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України слід виокремити такі як: *принцип поєднання підконтрольності та підзвітності, поєднання переконання та примусу, гуманізму, справедливості, визначеності тощо*.

Зауважимо, що в Конституції України також знаходять своє відображення принципи, які стосуються організаційно-функціонального аспекту здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України, що взагалі охоплюється конституційним принципом законності. Оскільки дані засади є специфічними положеннями, що стосуються виключно інституту поліції, їх ми розглянемо дещо пізніше – в межах дослідження організаційно-функціональних принципів здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України.

Наведений перелік переважно відбиває основні суспільні ідеали, які знаходять своє втілення під час специфічного виду діяльності – адміністративного впливу органами та підрозділами Національної поліції України.

Зважаючи на предмет нашого дисертаційного дослідження та конкретні завдання поставлені в даному підрозділі вважаємо необхідним визначити зміст кожного з перелічених принципів у контексті реалізації адміністративної діяльності Національної поліції України.

Наступним конституційним загально правовим принципом є *принцип верховенства права*, розгорнуте тлумачення якого міститься в п. 4.1 Рішення Конституційного суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 № 15-рп/2004: «верховенство права – це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним з проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимовані суспільством і зумовлені історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою дістала відображення в Конституції України» [13].

Принцип верховенства права визначає правові норми єдиним легітимним регулятором суспільного життя в країні та взагалі всьому світі, висуваючи до них ряд вимог щодо додержання таких основ як справедливість, рівність, вільність у своїх поглядах і думках тощо. Показовим є і те, що Міжнародна асоціація колегій адвокатів прийняла верховенство права в якості ключовий концепції для всіх практикуючих членів юридичної професії [14, с. 9].

Різноманіття суспільних відносин підлягає упорядкуванню за допомогою встановлення відповідних правил, що містяться в нормативно-правових актах у кожній країні та всьому світі. Опосередковано на цьому наголошує один із суддів Європейського суду з прав людини Л. Лукаїдес зазначаючи, що досить довгий час принцип верховенства права не тлумачився суддями Європейського суду з прав людини, через його безсумнівність. Одночасно таке ігнорування сприяло розширенню розуміння змісту верховенства права, зокрема закріпивши необхідність охорони прав, свобод і інтересів особи від проявів свавілля інших осіб та чинення протиправних посягань [15, с. 26-27].

Тому, підтримуємо наступну думку С. І. Максимова: «узагальнений зміст принципу верховенства права полягає в утвердженні і забезпеченні прав людини. Вони є ключовим елементом системи характерних рис верховенства права (його принципів), які за своїм змістом є інституційно-процедурним забезпеченням прав людини» [16, с. 24].

Утвердження принципу верховенства права забезпечує охорону основоположних прав і свобод особи не тільки від інших громадян, а й від безпідставного втручання з боку держави,

її органів і їх представників. Виступаючи фактором утримання останніх від такої «спокуси» як зловживання владою, що як правило виникає через набуття сукупності спеціальних повноважень.

Особливої актуальності цей принцип набуває в випадках виникнення вертикальних суспільних (як правило публічних) відносин за моделлю «влади-підпорядкування», які на відміну від горизонтальних (приватних) суспільних відносин характеризуються психологічною, соціальною, матеріальною нерівністю та упорядковуються переважно за допомогою використання імперативного методу.

Будучи учасником публічних відносин особа займає більш уразливе, незахищене становище, оскільки не може вплинути на правила, що встановлюються для такої моделі відносин, за таких умов даний принцип урівноважує становище всіх учасників публічних відносин, будучи одночасно умовою і засобом забезпечення охорони та захисту прав, свобод і інтересів людини.

Дана концепція є провідною в розумінні принципу верховенства права, проте не єдиною, існують й інші концептуальні положення, які передбачають (за А. Дейсі): «рівність усіх членів суспільства перед законом, де виключено ідею будь-якого звільнення посадових осіб від відповідальності за свої дії та передбачено поширення на посадових осіб такої ж рівної дії законів і такої ж однакової юрисдикції звичайних судів, як і на простих громадян; верховенство духу права, яке означає, що свободи людини не є наслідком проголошених в офіційному документі (писаній конституції) гарантій, а навпаки – сама конституція в англійському суспільстві є наслідком прав особи, бо ці права існували ще до виникнення і закріплення положень права, що складають конституцію, а свій конкретний зміст ці положення дістали в результаті витлумачення суддями сутності цих прав упродовж тривалого процесу розгляду конкретних справ у звичайних судах» [17, с. 161].

Одночасно існують і інші погляди на зміст принципу верховенства права, наприклад М. П. Рабінович розуміє верховенство права «як всезагальну роль права у стосунках між усіма учасниками суспільного життя, у життєдіяльності державних і недержавних організацій, соціальних спільностей, груп, об'єднань, усіх людей» [18, с. 11].

А. Заєць розкриває зміст принципу верховенства права через такі допоміжні принципи: «принцип мінімальної достатності правового регулювання суспільних відносин і все загальності; права, принцип зв'язаності держави правами і свободами громадян, принцип позапартійності права, його відносної самостійності щодо політичних сил; верховенство Конституції та законів України» [19, с. 3].

Схожі складові визначає Д. В. Юзова: «обмеження державної влади правами і свободами людини. Заборона патерналістського тлумачення прав та свобод людини (що відповідає природному праворозумінню); принцип пріоритетності прав людини; самостійність права від політики (абсолютно відокремити ці речі неможливо, тому відносна, максимальна самостійність)» [20, с. 41].

Принцип верховенства права діє в будь-якій правовій державі встановлюючи непорушне коло прав і свобод кожної окремої особи, які а ні держава, а ні органи державної влади не можуть порушувати, в національній правовій системі (вони переважно містяться в розділі II Основного закону).

Окрім того, усі відносини, що виникають у суспільстві підлягають регулюванню за допомогою права як єдиного цивілізованого засобу їх упорядкування. Утім, сутність права не можна зводити лише до засобу впливу, який використовує держава з метою контролю різноманітних процесів у важливих сферах суспільного життя, навпаки: «принцип верховенства права наповнюється реальним змістом лише у тому випадку, якщо право розглядається не як результат правотворчої діяльності держави, не як акт державної влади, тим більше її знаряддя, а як соціальний феномен, який має глибоке коріння в культурі світовій і національній, духовній історії народу, його традиціях, національній ментальності; як явище, безпосередньо пов'язане з такими фундаментальними категоріями, як справедливість, свобода, рівність, гуманізм» [21, с. 15-16].

Втілюючи принцип верховенства права поліцейські повинні ставити в пріоритет права, свободи та інтереси громадян, і утримуватись від діянь, які можуть їх порушити, а тим більше обмежити. Всі відносини, які виникають в межах здійснення адміністративної діяльності Національної поліції України повинні ґрунтуватись на правових нормах, а власне перша здійснюватись лише за допомогою тих прав, які надані кожному поліцейському законом – саме такий підхід зможе гарантувати забезпечення прав і свобод фізичних і юридичних осіб, а також їх висококваліфікований захист у випадку порушення.

Слід вказати, що принцип верховенства права знайшов своє втілення із Конституції України, яка у ст. 3 закріпила, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [13]. Тобто принцип верховенства права визначає пріоритет забезпечення реалізації прав людини, адміністративна діяльність Національної поліції повинна бути спрямована на утвердження демократичних тенденцій розвитку цінності людини.

З принципом верховенства права тісно пов'язаний інший принцип – законності, адже «верховенство права не відміння верховенства закону в системі джерел права, а включає його в систему своїх рис як певний рівень» [16, с. 25].

Законність як принцип адміністративної діяльності Національної поліції України не є новим: загальноприйнятним є положення про те, що поліція зобов'язана діяти відповідно до вимог закону, тобто дотримуватися і виконувати закон.

Відповідно, щільно примикає до принципу верховенства права і принцип дотримання прав і свобод людини, зміст якого викладено достатньо ґрунтовно у статті 7 Закону України «Про Національну поліцію». У будь-якому випадку права і свободи людини, щодо яких здійснюються превентивні заходи або дії, повинні відповідати їх цілям. Законодавцем суворо заборонено заподіювати під час проведення превентивних заходів фізичні страждання особі, принижувати людську честь і гідність.

Принцип законності стосовно діяльності органів Національної поліції України, закріплений у частині 2 ст. 19 Конституції України й у ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію», перш за все означає, що вживати превентивних заходів і здійснювати превентивну роботу поліцейські мають право лише у межах повноважень, у спосіб та із застосуванням методів, визначених Конституцією України і законами України. Законодавцем також передбачено, що поліцейському заборонено виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази.

Дещо односторонньо подає різницю вказаних принципів В. М. Гайворонський, вказуючи, що за допомогою принципу верховенства права забезпечується народне волевиявлення, зокрема через референдум [22, с. 115].

Ми не можемо погодитись з наведеною тезою, тому що проведення референдуму з порушенням принципу законності не буде мати жодного результату, а тому безпосередньої дії лише одного з принципів – верховенства права чи законності недостатньо. Вони діють одночасно, доповнюють одне одного та виступають як зміст (принцип верховенства права) та форма (принцип законності), як можливий вираз керівних ідей і положень першого 95 принципу.

З огляду на зазначене погоджуємось з висновками, яких у своєму дослідженні доходить Р.О. Падалка наголошуючи на відмінності обох принципів, вчений уточнює, що «верховенство права та верховенство закону – категорії дещо різні і їх не можна ототожнювати, проте вони вказують рівноцінний вплив і доповнюють одна одну. Верховенство права стосується визначальної ролі права в організації суспільного життя. Верховенство закону, у свою чергу, визначає порядок організації нормативних актів, їх ієрархію. Заміна принципу верховенства права верховенством закону недопустима. Верховенство права забезпечує, так би мовити, сутнісне вираження правової держави, верховенство закону – відповідність між справедливістю права і його нормативним закріпленням» [23, с. 166], саме тому всебічна реалізація принципу законності в адміністративній діяльності Національної поліції України є не менш значущою, а ніж втілення принципу верховенства права.

Принцип законності переважно поширюється на державні механізми та безпосередньо осіб, які приводять їх в дію, як і принцип верховенства права це засіб захисту народу від державного свавілля, спосіб регулювання публічних відносин через встановлення безумовного правила, що вся діяльність держави, її органів і представників повинна здійснюватись відповідно до принципів чинного законодавства.

У даному випадку мова йде не тільки про норми, що регламентують конкретний вид або напрям адміністративної діяльності Національної поліції України – вся поліцейська діяльність професійного та особистого характеру повинна здійснюватись відповідно до норм чинного законодавства. Це пов'язане насамперед з особливим становищем поліцейського в суспільстві, адже він, у першу чергу, є правовим захисником, взірцем честі правди та справедливості, тобто його особа в свідомості пересічних громадян ототожнюється з рівним і справедливим законом, без перекошування його норм і зловживання повноваженнями всупереч останніх. Поліцейський

як захисник прав і свобод громадян повинен усвідомлювати значущість принципу законності та зважати на те, що в сучасних умовах глобальних реформаційних процесів як ніколи стає важливим, що б всі вони проходили в правовій площині, не можна допускати випадків нехтування чи ігнорування нормативних приписів.

Тому, поліцейському важливо не тільки самому неухильно дотримуватись правових положень, а й слідкувати за їх дотриманням іншими особами в процесі здійснення своєї адміністративної діяльності, а у випадках їх порушення реагувати належним чином, пам'ятаючи про те, що від того чи іншого напрямку реалізації принципу законності певною мірою залежить втілення основних положень принципу верховенства права.

В той же час не можна ігнорувати вислів В. М. Шафірова, який практично ставить під сумнів правову природу окремих законів, мотивуючи це тим, що перша не завжди вміщується в останні: «основним критерієм, розрізнення правових і неправових законів, є положення про людину, її права і свободи як вищої цінності», а ступінь права в законах зростає за рахунок взаємодії і зближення природного і позитивного в право, що відбувається в міру прогресивного розвитку суспільства, цивілізації. У підсумку, в правовому законі органічно поєднуються природне право і позитивне» [24, с. 20]. Тобто поліцейському необхідно не тільки автоматично слідувати букві закону, а втілювати її у відповідності з духом права, в поєднання з принципом верховенства останнього.

Висновок. Підсумовуючи викладене зазначимо, що загально правові принципи адміністративної діяльності Національної поліції України уособлюють концептуальні вихідні положення, які встановлюють основні правила і сутність її організації та функціонування. Реальне покладення в основу адміністративної діяльності Національної поліції України загально правових принципів, сприятиме розбудові України як правової держави та побудові в Україні інституту сучасної європейської поліції.

Аналіз теоретичних поглядів вчених та нормативно-правових актів України привів до висновку, що загально правові принципи адміністративної діяльності Національної поліції України включають такі принципи як: пріоритету прав і свобод людини, поваги до їх честі та гідності, верховенства права, законності, рівності громадян перед законом, обмеження зворотної дії законів, поєднання підконтрольності та підзвітності, поєднання переконання та примусу, гуманізму, справедливості, визначеності.

Наголошено, що серед загально правових принципів адміністративної діяльності Національної поліції України є принципи верховенства права та законності, адже у своїй діяльності, у тому числі адміністративній, працівники Національної поліції повинні діяти, у першу чергу керуючись цими засадами, дотримуючись пріоритету прав людини перед будь-якими іншими цінностями.

Список використаної літератури

1. Колодій А. М. Принципи права України : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
2. Вопленко Н. Н. Сущность, принципы и функции права : учеб. пособие. Волгоград : Изд-во Волгоград. ун-та, 1998. 142 с.
3. Тихонравов Ю. В. Основы философии права : учеб. пособие. Москва : Вестник, 1997. 608 с.
4. Чечина Н. А. Принципы советского гражданского процессуального права и их нормативное закрепление. *Правоведение*. 1960. № 3. С. 37–41.
5. Проблемы науки гражданского процессуального права : монография / под ред. В. В. Комарова. Харьков : Право, 2002. 440 с.
6. Старчук О. В. Щодо поняття принципів права. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 40–43.
7. Котух К. А. Принципи права у національному законодавстві. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Право*. 2015. Вип. 213 (1). С. 32–38.
8. Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістова характеристика) : монографія. Харків : Право, 2008. 240 с.
9. Задорожна С. М. Загальноновизнані принципи права – фундамент міжнародного права та міжнародного правопорядку. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2014. Вип. 728. С. 64–68.
10. Маслов О. І. Загальноправові принципи адміністративної діяльності Національної поліції України. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України* : матеріали Міжнародного

наук.-практ. конф. (Київ 27–28 січ. 2017 р.). Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2017. С. 38–40.

11. Семерей Б. В. Адміністративно-правові засади реалізації принципу відкритості та прозорості у діяльності Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2017. 19 с.

12. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>

13. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 02.11.2004 № 15-рп/2004. *Офіційний вісник України*. 2004. № 45. Ст. 2975.

14. Европейская комиссия за демократию через право (Венецианская комиссия) Доклад о верховенстве права (утвержден Венецианской комиссией на 86-й пленарной сессии (Венеция, 25–26 марта 2011 года)). CDL-AD(2011)003rev. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD\(2011\)003rev-rus](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD(2011)003rev-rus)

15. Лукаидес Л. Принцип верховенства права и права человека. С особым учетом прецедентной практики Европейского Суда по правам человека. *Права человека*. 2006. № 4. С. 25–42.

16. Максимов С. І. Верховенство права в діяльності органів виконавчої влади: прагнення до європейських стандартів. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2010. Вип. 20. С. 18–29.

17. Dicey A. V. An Introduction to the Study of the Law of the Constitution. 10th ed, 1959. London ; New York, 1961. 405 p.

18. Рабінович М. П. Права людини і громадянина в Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). Харків : Право, 1997. 64 с.

19. Заєць А. П. Принцип верховенства права (теоретико-методологічне обґрунтування). *Вісник Академії правових наук України*. 1998. № 1. С. 3–13.

20. Юзова Д. В. До питання вдосконалення механізмів забезпечення принципу верховенства права в Україні. *Правова інформатика*. 2006. № 4 (12). С. 40–43.

21. Руднєва О. М. Міжнародні стандарти прав людини та принцип верховенства права: до проблеми співвідношення правових явищ. *Юридична Україна*. 2012. № 4 (112). С. 15–16.

22. Гайворонський В. М. Яким має бути механізм впровадження принципу верховенства права. *Право України*. 2005. № 10. С. 114–118.

23. Падалка Р. О. Верховенство права як основоположний принцип права : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2017. 195 с.

24. Шафиров В. М. Естественно-позитивное право (проблемы теории и практики) : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.01. Новгород, 2005. 56 с.